

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ*

Г. І. Унгілова, студ.

Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв

Анотація. У статті здійснено аналіз обліку оплати праці на підприємстві, використання трудових ресурсів. Визначено ключові шляхи вдосконалення організації обліку оплати праці на підприємстві.

Ключові слова: облік, оплата праці, заробітна плата.

Аннотация. В статье проведен анализ учета оплаты труда на предприятии, использование трудовых ресурсов. Выявлено ключевые пути усовершенствования организации учета оплаты труда на предприятии.

Ключевые слова: учет, оплата труда, заработная плата.

Abstract. The article analyzes the records of wages in the enterprise, the use of labor resources. Identified key ways to improve the organization of the account of wages in the enterprise.

Keywords: accounting, salaries, wages.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах проблема використання трудових ресурсів і оплати праці досить актуальна. Заробітна плата є основним джерелом доходів працівників і найсильнішим мотиватором трудового потенціалу більшості населення. Облік праці й заробітної плати – один із найважливіших і складних ділянок роботи, що потребують точних та оперативних даних, у яких відбивається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат.

На державному рівні у кожній галузі та на окремих підприємствах (в організаціях, фірмах) виникає необхідність у виробленні власної політики заробітної плати. Вона має враховувати інтереси різних груп працівників і власників, передбачати ефективну систему зайнятості населення й винагороди за працю, заходи до соціального захисту населення, механізми з підтримання доходів на рівні, що забезпечує людині гідне життя.

Досягнення таких цілей важко здійснити без вироблення нових підходів до розуміння теоретичних аспектів заробітної плати, її організації та аналізу всієї інформації з оплати праці. Раціональне розв'язання зазначених проблем дасть змогу підвищити ефективність керування заробітною платою [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблем організації заробітної плати, визначення її сутності в умовах переходу до ринкових відносин здійснюють такі вітчизняні вчені: Н. К. Бондарьова, Ф. Ф. Бутинець, В. П. Завгородній, Ю. Б. Іванов, І. М. Новак, В. В. Собко та ін. Колишні соціалістичні країни в процесі ринкової трансформації економіки

вирішують однотипні проблеми в галузі організації заробітної плати, її обліку й аналізу. Зокрема, дослідженню цих питань велику увагу приділяють вчені Н. Н. Абакумова, Н. А. Волгін, Р. П. Колосова, А. В. Яругова та ін. [6].

Водночас є дискусійними багато теоретичних положень. Ряд питань, які стосуються обліку й аналізу оплати праці, її організації, потребує поглибленого дослідження, особливо за умов створення автоматизованих робочих місць (АРМ) бухгалтера, економіста-аналітика, переходу на національні стандарти. Необхідність ефективного розв'язання зазначених проблем зумовлює актуальність вибраної теми дослідження [4].

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ПРОБЛЕМИ

Важливими задачами вдосконалення розрахунків з оплати праці є: прискорення науково-технічного прогресу, зменшення використання "живої" праці, механізація трудомістких робіт, оптимізація використання трудових ресурсів, зменшення втрат робочого часу.

МЕТОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ є обґрунтування теоретико-методологічних засад обліку, аналізу та аудиту фонду оплати праці й розробка практичних рекомендацій щодо її вдосконалення на рівні підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На сьогодні перехід до ринкових відносин, конкуренція змушують підприємства позбутися зайвих працівників або скорочувати витрати на оплату праці. Проте заробітну плату потрібно використовувати як найважливіший засіб, щоб стимулювати зростання продуктивності праці, поліпшення продажу продукції, підвищення ефективності її реалізації. Аналізуючи нара-

* Стаття виконана під науковим керівництвом канд. техн. наук К.С. Труніна.

хування заробітної плати, вважаємо, що неможливо роботу деяких працівників оцінювати за погодинною системою оплати праці, адже необхідно зацікавлювати їх у підвищенні реалізації товарів. Саме тому підприємству потрібно дбати про удосконалення обліку заробітної плати та використання трудових ресурсів. Слід пам'ятати, що облік праці й заробітної плати – один із найважливіших і складних ділянок роботи, що потребує точних та оперативних даних, у яких відбивається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат [1].

Система оплати праці повинна забезпечувати якість робочої сили та її відтворення, в основі чого лежать вартість життєвих благ і послуг, необхідних для нормального життя працівника та членів його сім'ї. На сьогодні, щоб досягти цієї умови, потрібно збільшити середню заробітну плату принаймні у п'ять разів [7].

Ретельне вивчення обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві ТОВ "Юкон-Продтрейд" дало змогу внести декілька пропозицій щодо можливих шляхів удосконалення обліку. Детальніше ці рекомендації представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Недоліки в обліку розрахунків з оплати праці та шляхи їх вирішення на ТОВ "Юкон-Продтрейд"

№ п/п	Недоліки в обліку розрахунків з оплати праці	Методи покращення обліку розрахунків з оплати праці
1	При аналізі річного фонду оплати праці помісячно було виявлено, що сума витрат на відпустки нерівномірна протягом року	Для того, щоб суми витрат, що йдуть на основну та на додаткову відпустку на підприємстві ТОВ "Юкон-Продтрейд", протягом року були рівномірними і не було помітних відхилень, потрібно запровадити в обліку окремий рахунок для забезпечення відпусток працівників. У плані рахунків бухгалтерського обліку передбачений окремий рахунок 472 "Резерв виплат відпусток", на кредиті якого можна обліковувати щомісячні відрахування в цей резерв бухгалтерією, а на дебеті – зняття з резерву коштів для нарахування відпусток працівникам у поточному місяці. Це забезпечить рівномірні протягом року суми витрат на основну та додаткові відпустки і збільшення сум відпускних, особливо в літній період це не так помітно. Контроль за формуванням і цільовим використанням резерву виплат відпусток доцільно покласти на головного бухгалтера або на заступника головного бухгалтера.
2	На підприємстві ТОВ "Юкон-Продтрейд" таблиць обліку робочого часу заповнюється вручну	На підприємстві ТОВ "Юкон-Продтрейд" таблиць обліку робочого часу заповнюється в ручному режимі, що для обліку нарахування заробітної плати не є зручним, адже доводиться виконувати дуже багато розрахунків. Крім того, на підприємстві є можливість ведення таблиць в електронному режимі, тому що будь-який вихід і прихід працівників фіксується спеціальними жетонами на контрольно-пропускному пункті, тому було б доцільно зробити так, щоб ці відмітки приходів-виходів працівників фіксувалися ще й у програмі 1С Бухгалтерія. Це значно спростило б облік нарахування заробітної плати, адже в програмному забезпеченні фірми є така можливість. До того ж ведення електронного таблиць, без задіяння людських ресурсів, сприяло б покращенню дисципліни працівників, адже будь-яке запізнення чи вихід із роботи до закінчення робочого дня фіксувалися б у програмі, і робочий день уважався б відпрацьованим не повністю, тому кожен працівник приходив би вчасно.
3	Недосконалий управлінський облік витрат на оплату праці	Витрати на оплату праці є третім після матеріальних витрат за значимістю складником операційної діяльності підприємства ТОВ "Юкон-Продтрейд". Значна частина цих витрат потребує досконалого обліку. Особливо великі завдання стоять перед управлінським обліком. Він повинен включати вирішення таких питань: вибір оптимальних систем та форм оплати праці; визначення витрат на оплату праці в структурі майбутніх контрактів; облік витрат на оплату праці за калькуляційними статтями та видами діяльності; облік витрат на оплату праці в розрізі матеріально відповідальних осіб зі складанням внутрішньої звітності. Для отримання необхідної інформації про структуру витрат на оплату праці, їх облік необхідно здійснювати за такими калькуляційними статтями, як-от: – основна заробітна плата працівників; – додаткова заробітна плата працівників. Також до зобов'язань працівників управлінської бухгалтерії слід включати вибір оптимальних форм та систем оплати праці.

Продовж. табл. 1

№ п/п	Недоліки в обліку розрахунків з оплати праці	Методи покращення обліку розрахунків з оплати праці
4	На підприємстві облік розрахунків із Фондом соціального страхування від тимчасової втрати працездатності ведеться на старому рахунку 653 "Розрахунки з ФСС з ТВП"	Відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464-17, внески до фонду соціального страхування вже не сплачуються безпосередньо з рахунку організації, але ФСС із тимчасової втрати працездатності все ж відшкодовує витрати, понесені з рахунку Фонду зі своїх коштів, тому, за рекомендацією Фонду соціального страхування, для підприємства ТОВ "Юкон-Продтрейд" у банку відкрито спецрахунок для повернення коштів ФСС. Цільове використання цих коштів буде перевірятися Фондом соціального страхування, тому підприємству доцільно вести їх облік окремо. Для цього можна використати рахунок 663 "Розрахунки за іншими виплатами", на якому відображається прихід коштів із Фонду соціального страхування і виплата цих коштів працівників. Також доцільніше для виплати цих коштів використовувати окрему відомість. Так підприємство перестрахає і себе від помилок [3].
5	Невелика кількість працівників із вищою освітою	Освіта персоналу має свої нюанси, але в результаті підвищення кваліфікації отримують вигоду і підприємство, і працівники. Організація має бути зацікавлена у кваліфікованих спеціалістах, працівниках, здібних забезпечити реалізацію завдань її розвитку, адже якщо головний бухгалтер кваліфікований спеціаліст, то й облік буде в належному стані, і з податками все буде добре та ін. Однак при вирішенні кадрових питань не слід зупинятися тільки на підвищенні професійної кваліфікації, потрібно зацікавити людей у підвищенні продуктивності праці, стимулювати їх не тільки матеріально, а й застосовувати ефективні форми психологічної мотивації, створити необхідні організаційні, економічні й психологічні умови для об'єднання інтересів працівників з інтересами підприємства. Наприклад, періодично проводити анкетування працівників щодо покращення роботи фірми, і той працівник, який внесе раціональні пропозиції, отримає винагороду.
6	Видача заробітної плати на підприємстві проводиться через касу. Це є досить незручно і в сучасних умовах застаріло	Потрібно запропонувати виплачувати заробітну плату працівникам підприємства за допомогою пластикових карток, адже розвиток електронної техніки дає змогу широко використовувати безготівкові розрахунки. Пластикова картка це пластинка з нанесеною магнітною смугою або вмонтованою мікросхемою, яка містить ключ до спеціального карткового рахунку в банку. Картки для банківських автоматів – це різновид дебетових карток, які дають можливість власникові рахунку в банку одержувати готівкові кошти в межах їх залишку на рахунку через автоматичне обладнання, встановлене в банках, торгових залах, на вокзалах тощо. За наявності картки гроші можна одержати в будь-який час, у святкові чи вихідні дні. Отже, більш перспективною формою розрахунків по заробітній платі на ТОВ "Юкон-Продтрейд" є форма безготівкових розрахунків за допомогою пластикових карток.
7	На підприємстві використовується тільки погодинна оплата праці, а це ніяк не зацікавляє працівників	Для зацікавлення працівників результатами своєї діяльності необхідно запровадити використання погодинно-преміальної системи оплати праці, при якій, окрім основного заробітку, робітники отримують премію, що збільшує їх матеріальну зацікавленість у результатах своєї праці. За цією системою заробіток робітникам нараховується і за відпрацьований час, і за досягнення певних кількісних та якісних показників. Кількісними показниками можуть бути відпрацьований час, більша кількість проданого товару, а якісними – залучення нових клієнтів, відкриття нових торгових точок, рекламування продукції. Зміна форми оплати праці може стати дієвим механізмом розвитку економічних відносин на ТОВ "Юкон-Продтрейд" [5].

ВИСНОВКИ

Отже, для покращення обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві необхідно: забезпечити резерв відпусток для рівномірних витрат на оплату праці; перевести на автоматичне заповнення таблиць обліку робочого часу; для покращення обліку розрахунків щодо

соціального страхування доцільно задіяти ще один субрахунок 663 "Розрахунки за іншими виплатами".

Вирішуючи кадрові питання, слід підвищувати професійну кваліфікацію, зацікавлювати людей у продуктивності праці, стимулювати їх і матеріально, і використовуючи ефективні форми психологічної мотивації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] **Абакумова, Н. Н.** Политика доходов и заработной платы : учеб. пособие [Текст] / Н. Н. Абакумова, Р. Я. Подовалова. – М. : Инфра-М, 2009. – 224 с.
- [2] **Бондарьова, Н. К.** Розрахунок заробітної плати [Текст] / Н. К. Бондарьова // Бізнес-бухгалтерія. – 2005. – № 20/2. – С. 112–114.
- [3] **Бутинець, Ф. Ф.** Бухгалтерський управлінський облік [Текст] / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир : ЖІТІ, 2005. – 448 с.
- [4] **Волгин, Н. А.** Кейз-стади в подготовке экономистов и менеджеров [Текст] / Н. А. Волгин, Ю. Г. Одегов, О. Н. Волгина. – М. : Дашков и Ко, 2004. – 440 с.
- [5] **Завгородній, В. П.** Бухгалтерський облік в Україні [Текст] / В. П. Завгородній. – К. : А.С.К., 2010. – 848 с.
- [6] **Іванов, Ю. Б.** Оподаткування виплат з оплати праці : навч. посіб. [Текст] / Ю. Б. Іванов, Г. М. Дорожкіна, Є. І. Коновалов. – К. : А.С. К., 2008. – 320 с.
- [7] **Новак, І. М.** Соціальний пакет: особливості формування та управління [Текст] / І. М. Новак // Ринок праці та соціально-трудові відносини. – 2008. – С. 115–119.